

RAMÓN ROSSELLÓ VAQUER

JAUME BOVER PUJOL

CLINC 271.4B ROS

SANT BARTOMEU D'INCA
MONESTIR DE MONGES JERÒNIMES
NOTES HISTÒRIQUES

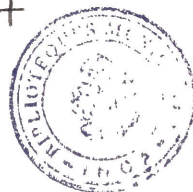
RAMÓN ROSSELLÓ VAQUER
JAUME BOVER PUJOL

SANT BARTOMEU D'INCA
MONESTIR DE MONGES JERÒNIMES
NOTES HISTÒRIQUES

Sig - CL INC 271.4 ROS

R.14167

Inca
1980

Sigles:

AST = *Analecta sacra Tarraconensia*

BSAL = *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana*

ARM = *Arxiu del Regne de Mallorca*

AGGC = *Actes del Gran i General Consell*

DCVB = *Diccionari Català-Valencià-Balear*

LES MONGES JERÒNIMES EN EL MONESTIR DE SANTA MAGDALENA DEL PUIG D'INCA

Diverses comunitats religioses ocuparen el Puig d'Inca abans del segle XVI, com és ara ermitans, mercedaris i clarisses.¹

Quan abandonaren el Puig les clarisses els jurats d'Inca acudiren al bisbe de Mallorca per tal que les jerònimes de Ciutat hi fundassin un monestir, però la petició no fou atesa. L'any 1530 tornaren a renovar les súpliques i el bisbe determinà la fundació.²

Començaren els preparatius legals amb l'acte de renúncia i donació del monestir lliurat el 5 de setembre de 1530 davant el notari Miquel Roig.

Sor Anna Planes, abadessa del monestir de l'Olivar, Esporles a on s'havia traslladat la comunitat de clarisses quatre anys enrera —amb el permís de fra Joan Crespí, ministre provincial dels Observants de Mallorca, i amb l'aprovació del bisbe de Mallorca, don Lorenzo Campegio, renunciava als seus drets sobre dit monestir i l'entregava a sor Jerònima Desmàs, priora del monestir de Sant Jeroni de Ciutat, i a canvi rebia de Miquel Estelrich, prevere i beneficiat de la parròquia de Santa Eulàlia, vuitanta lliures del seu patrimoni.³

¹ Sobre les monges clarisses del Puig d'Inca vg. Bartolomé Guasp Gelabert. *Unas religiosas clarisas de Mallorca. «Les monges de l'Olivar»*. AST vol. XXXII (1960) 55-82. Id. *Unas clarisas tras-humantes. «Les monges de l'Olivar»*. Dins: *Estudios monográficos para servir a la Historia de Mallorca*. Palma de Mallorca, 1962. Id. *Del Puig d'Inca a S'Esglayeta de Esporles*. BSAL, XXXIV (1973-1975) 119-128. Id. *Alguna documentación inédita sobre el extinguido Monasterio del Olivar*. BSAL, XXXIV (1973-1975) 293-302. *Breve historia de las extinguidas monjas de Olivar*. Palma de Mallorca, 1974. Bernardo Ferrer. *Alegación ivridica. Por el P. Minfro, y demás Religiosos del Convento del Espiritu Santo de la Orden de la Santissima Trinidad con la Madre Abdeffa, y demás Religiosas del Monasterio de la Purissima Concepción llamado antiguamente del Olivar. Sobre la legitima prosecución de la Obra de dicho Convento, y de que no fe le puede seguir detrimento a dicho Monasterio*. Palma, 1718. I també les obres de Coli i Barberí citadas a la bibliografia final.

² Juan Coli. *Historia del Puig de Santa Magdalena de Inca*, Inca, 1970, p. 23.

³ Per la transcripció íntegra de l'escriptura notarial vg. Guasp *Breve historia*, p. 36-38. Id. *Unas religiosas clarisas*, p. 78-81. Id. *Del Puig d'Inca*, p. 125-128.

El capítol del convent del Ciutat elegí set monges i una novícia per a la nova fundació que seria regida per la priora sor Antònia d'Espanya.

La nova comunitat sortí de Ciutat el dia 11 de novembre de 1530, festivitat de sant Martí, bisbe de Tours, acompanyada del vicari general don Gaspar Bartomeu.⁴

*«Lo honorat Batle y honorats jurats y molts de prohoms de la Vila — d'Inca—, les isqueren a camí y aquells amb gran cavalcada recibiren a les que portaren y acompanyaren en el Puig».*⁵

Mossèn Antoni Bauçà fou nomenat confessor de la comunitat.

Al Puig estant, les monges sol·licitaren una ajuda econòmica al Gran i General Consell per al seu manteniment el dia 9 de gener de 1533.⁶

Prest degueren sorgir les dificultats: el lloc era desolat i enfora de rems, i sobretot mancat d'aigua.

Després d'uns anys de viure al Puig i considerant els jurats les incomoditats decidiren el trasllat a la vila, i instal·laren al monestir una escola de llatinitats sota el mestratge de Bartomeu Far.⁷

La fundació i posterior extinció del monestir de monges jerònimes al Puig d'Inca presenta un dubte històric difícil de resoldre. Si les clarisses abandonaren el Puig sobretot per manca d'aigua,⁸ no es comprèn la temerària decisió del bisbe autoritzant la nova fundació d'una comunitat de semblants característiques. Tal volta influí en el seu esperit el voler mantenir el culte en aquell lloc que des del temps de la conquesta —i tal vegada abans— havia estat estatge d'oració i pregària.

⁴ Josef Barberí. *Vida de la Venerable Sor Clara Andreu natural de Palma capital del Reyno de Mallorca, religiosa gerónima en el monasterio de San Bartolomé de la villa de Inca, con un Apéndice Histórico de dicha Villa*. Mallorca, Melchor Guasp, 1807, p. 33 de l'Apéndice.

⁵ Coli *Historia*, p. 23.

⁶ ARM AGGC 26 f. 45v

⁷ Un ermitaño. *Mallorca eremitica*. Palma de Mallorca, 1965, p. 160. També Coli o.c. i Barberí o.c.

⁸ Coli *Historia*, p. 17.

EL TRASLLAT A SANT BARTOMEU D'INCA

Segons alguns historiadors el vicari general atorgà llicència el 25 de setembre, i el 21 de desembre de 1534, festivitat de sant Tomàs, apòstol, baixaren del Puig i prengueren possessió de l'església, les cases i la terra per a hort que en donació havien rebut de Martí Cifre «Romaní», prevere.

Agraïda la comunitat acordà el 8 d'agost de 1549 celebrar una missa cantada cada any el dia 12 de novembre, festivitat de sant Martí, papa, en sufragi de l'ànima del generós prevere que tan esplèndidament les acollí. La missa se celebraria *in aeternum* mentre existís el monestir.⁹

La documentació, emperò, no concorda amb el que s'ha dit fins ara sobre la data de la baixada de les monges del Puig i trasllat a Sant Bartomeu.

El Gran i General Consell reunit el 21 d'agost de 1538 tractà diversos assumptes referents als monestirs que fan oració, entre ells el de les monges del Puig d'Inca, dit de Santa Magdalena «*en lo qual monestir han convolat algunes venerables religioses que hi tenien llur pròpia habitació en lo monestir de Sanct Jherònim (de Ciutat) per millor y més comodament y ab augment de religió*». Es fa referència al fet que el lloc del Puig d'Inca és freturós d'aigües i casses i de la indisposició de fer-n'hi «*per esser les obres molt costoses en dit loch y de poca durada*». Per això els jurats i prohoms d'Inca, amb decret del vicari general han decidit que «*dites religioses deguessen lur domicili, y monestir transportar, en la sglésia de Sanct Barthomeu qui antigament era cap y parroquial de dita vila en lo qual loch no tan solament concorre la abundància de aygües, més encara ayres sans e salubèrrims e gran commoditat de edificar, alargar e ampliar dit monestir ab poch dispendi, cosa molt magnífichs senyors, savi e General Consell, molt utilosa per dites religioses, conservatió e augment de aquelles de tal forma que mitgensant lo auxili divinal se té deguda speranza, dit monestir tant en hun temps augmentarà y ampliarà que en aquell confluïran no sols monjes d'estat principal del present regne, més encara mediocres y plebeyes de tal manera que lo culto divino pendrà en semblant coses gran augment*».

Per tal d'adobar i cloure el lloc de Sant Bartomeu demanen una ajuda econòmica al Gran i General Consell el qual determinà que si sobren diners d'un tall els sien entregats. Les monges confiaven rebre l'adjutori dels jurats de la vila d'Inca.¹⁰

Consta que l'any següent, 1539, la comunitat ja ocupava les noves instal·lacions, des d'on redactaven una instància exposant que no havien pogut resistir en el Puig per ser un lloc freturós d'aigües.¹¹

Residiren per tant al Puig d'Inca desde l'onze de novembre de 1530 fins a 1538.

⁹ Barberí o.c. p. 33-34; Coli o.c. p. 24.

¹⁰ ARM AGGC 28 f. 39v-40v

¹¹ ARM AGGC 28 f. 46v

LA COMUNITAT

La primera priora fou sor Antònia d'Espanya, altrament anomenada sor Alemanya. Dita monja ja havia estat priora del convent de Ciutat, elegida el 13 de febrer de 1525.¹² Acabat el seu priorat a Inca, la rellevà per elecció sor Francesca Juan.

Les altres monges fundadores foren sor Francesca Juan, sor Pereta Damiana, sor Antònia Oleza, sor Úrsula Reus, sor Miquela Guaita, sor Constança Mascaró, i la novícia sor Eulàlia Metge.

Les primeres novícies admeses i professes del nou monestir foren sor Caterina Fàbregues, d'Inca, i sor Jerònima Font, de Muro.

La comunitat, poc nombrosa, s'amplià amb la incorporació de tres monges del monestir de Ciutat que arribaren a Inca el 13 de novembre de 1538. Eren: sor Joana Baptista Mates, sor Angela Angelats i sor Jerònima Desmàs. Aquesta darrera havia estat priora del seu convent de procedència. Fou elegida el dia 6 de setembre de 1529. També intervingué en l'adquisició del monestir de Santa Magdalena del Puig d'Inca, com hem vist:

L'historiador Josep Barberí ens dona una relació de monges d'origen noble que professaren al convent d'Inca sense donar-nos cap data cronològica: sor Magdalena Burgues, filla d'Arnau, sor Jerònima Aixartell, filla de Gabruiel, sor Bartomeva i sor Bàrbara Desmàs, filles d'Hug, sor Andrevà Cotoner, filla de Nicolau, sor Margalida i sor Elionor Dureta de la Font Santa, filles de Gaspar, sor Úrsula Comelles, filles de Francisc, sor Esclarmonda i sor Bernardina Mir, filles de Gaspar.¹³

En el segle XVI les monges s'adreçaren moltes vegades al Gran i General Consell per tal d'obtenir almoina per a les seves necessitats. En aquestes súpliques exposaven les causes de les peticions, normalment eren l'escassetat de béns i censals, la misèria, l'evangèlica pobresa, etc. Per dits documents podem colombrar un poc com era i com vivia la comunitat.

El fet de demanar almoina al Gran i General Consell era molt corrent entre tots els convents de l'època. Al segle XVII amb la proliferació de convents a la part forana les peticions es multipliquen perdent emperò el seu caràcter testimonial es limiten a demanar sense raonar amb massa detalls llur sol·licituds.

¹² Per a les prioras del s. XVI del monestir de Ciutat vg. Jerónimo Juan Tous. *Breve historia del convento de San Jerónimo de Palma de Mallorca*. Palma de Mallorca, 1973.

¹³ Barberí o.c., p. 33-34.

Per la instància presentada al 9 de gener de 1540 sabem que «*les monges del orde del gloriós Sanct Jerònim les quals vuy stan ab grandíssima necessitat y pobrerza y tan que més no's podria dir... plàcia a vostres magnificències subvenir-les y socorre*». La petició fou remesa als jurats perquè hi posassin remei. Semblant petició també la feren les monges de Santa Maria de l'Olivar d'Esporles, l'església dels Orfes de Ciutat i l'església de Monti-Sion de Ciutat.¹⁴

L'any 1542 la comunitat constava de vint-i-dues monges. A la suplicació presentada el 9 de gener indiquen que pateixen gran necessitat perquè el monestir és pobre, tenen pocs censals i han de comprar blat perquè les caritats no abasten. La petició fou traspassada als jurats i a altres persones elegidores per tal de resoldre la qüestió.¹⁵

«*Les revenrents mares y monges del monestir de Sanct Bartomeu de Incha les quals són sus de trenta en nombre... stan en strema necessitat y pobreza y majorment en lo temps de vuy que no troben les caritats que en altre temps trobaven*». Així s'exclamaven davant el Gran i General Consell el 9 de gener de 1546 el qual ordenà que la petició fos remesa a un altre consell.¹⁶

És usual en les comunitats de clausura el disposar de donats i donades, com també de qualche fadrinet per servir l'altar. Les monges d'Inca tenien tan pocs censals que pel gener de 1560 no els bastava per pagar el donat: «*sinó lo que ells poden guanyar de llurs obres, fets que són los oficis divinals... és tan poca cosa que apenes los basta per a pagar lo donat qui les serveix*». Reberen 50 lliures per remeiar la situació.¹⁷

Aquest darrer testimoni documental ens indueix a pensar que la comunitat es dedicava a qualche activtat manual i artesana com podia ser teixir, filar, brodar, fer covos i paners, cuinar, etc. Per aquell temps al convent de Ciutat ja feien crespells i altres pastes dolces.

Era tanta la indigència i fam que patien l'any 1555 que se n'afluïxen de demanar per les obres del monestir i supliquen tan sols «*per la subvenció de sos aliments y vida*». L'any 1560 exposen «*que molts dies no mengen sinó erbes per no tenir pa, cose digne de compassió*»; com també l'any 1567 que «*molts dies passen llur vida sense menjar pa, sinó de erbes*».¹⁸

Per la petició d'almoïna en nom de la comunitat adreçada el 9 de gener de 1578 sabem que la priora la reverenda sor Paula Genovarda.¹⁹

¹⁴ ARM AGGC 29 f. 10, 11 i 26v.

¹⁵ ARM AGGC 29 f. 72v

¹⁶ ARM AGGC 30 f. 96

¹⁷ ARM AGGC 34 f. 84

¹⁸ ARM AGGC 33 f. 13; 34 f. 84; 37 f. 11

¹⁹ ARM AGGC 40 f. 219

Pel l'amor de Déu les monges reberen 100 lliures per al seu sosteniment el 19 de juliol de 1597: les monges són moltes «*en nombre y cada dia van crexent més per la confluència de donzelles que cada dia entre allí*».²⁰

L'any 1607 la comunitat constava de quaranta dues monges. Reberen per al seu manteniment 50 lliures d'almoïna. Per aquest temps també demanaven ajuda les comunitats de frares de Sant Francesc i Sant Domingo, de la vila d'Inca.²¹

Sor Mariana Mas fou clavària del monestir els anys 1621 i 1622. Sor Clara Andreu ho fou l'any 1623.

Joaquim M.ª Bover (1810-1865) recollí en les seves «Miscel·lànies» uns rebuts manuscrits de dites monges. Es tracta de l'entrega de diverses quarteres de blat, censals, per part del Sen Toni Aloy de Sencelles. Com a nota curiosa transcrivim l'escrit de sor Clara Andreu.²² Diu així: *Jo Sor Clara Endreva clavària del monestir de St. Bartomeu de la vila de Incha he rebut tres quorteres forment del sen Toni Aloy de Censelles dic 3 quorteres abon conta per oquesió de dos quartera(s) na fa tots anys a nostre convent a la festa de St. Pera i St. Feliu i per sa veritat fas lo present vuy a 3 agost 1623.*

El 5 de novembre de 1680 el bisbat de Mallorca accedia a la següent suplicació: *Sor Drusiana*²³ Garriga priora y demés religioses del convent de S. Bartomeu de la vila de Incha del orde de S. Geroni diuen que en la visita de V.S.I. y R. en dit convent restà informat de la falta de número competent de religioses per les funcions a que deuen assistir; puis essent estat en anys passats de ordinari 45 monjes se ha reduït al número a soles 33 y de estas la tercera part són de obediència lo que prove a cause de que los forenses que acostumen inclinar ses fillas a profesar la Religió en dit convent se troben alcansats y els és molt gravós a més de les 400 lliures del tot contribuir en les 12 lliures vitalícies de la Reliigiosa y considerades les comoditats del convent que cada any importen les rèdits 1600 lliures cobrables ab tot effecte apar se poria aliviar la obligació de les 12 lliures vitalícies donant per dot 450 lliures o equivalent y moderar la prestació de les 12 liures ànuas que fan per les qui al present són professas reduin-les a 6 lliures».²⁴

²⁰ ARM AGGC 47 f. 70

²¹ ARM AGGC 50 f. 177, 200 i 202. Moltes altres vegades les monges demanaren una almoïna al Gran i General Consell. L'any 1550 es determina repartir 200 lliures entre diversos convents: els frares de Jesús, els frares de Sant Francesc, «*les monjes de la gloriosa Sanctat Magdalena y les monjes de St. Barthomeu de Incha*», etc. L'any 1555 reberen 50 lliures per al seu manteniment. El 1566 reberen 30 lliures. El 1569 reberen 50 lliures. Cent anys després, el 9 de gener de 1669, reberen altres 50 lliures. ARM AGGC 32, f. 45; 33, f. 13; 36, f. 136; 37, f. 118.

²² Biblioteca B. March. J. M.^o Bover. *Misceláneas*, vol. XVII, f. 273-273v.

²³ *Drusiana* nom de dona, femení de Drus, no apareix al DCVZB.

²⁴ José Rullán. *Noticias para servir a la Historia Eclesiástica de Mallorca*. BSAL 1927, p. 303.

EL CONVENT

Les instàncies presentades per la comunitat al Gran i General Consell ens aporten una preciosa informació sobre la lent construcció del monestir i de les seves dependències.

Les cases adjuntes a l'església de Sant Bartomeu no devien ser de gran cabuda, veient-se les monges oblidades a construir-hi uns allotjaments més adients.

La comunitat «*demana ajuda per acabar cases i edificis començats*» el 9 de gener de 1539. Es determinà passar la instància al pròxim consell.²⁵

La súplica del 9 de gener de 1540 diu així: *E com senyors molt magnífichs en la vila de Incha se haia principiat hun monastir de monjes del orde del gloriós mossényer Sanct Jerònim*». ²⁶ Un any i mig després, l'11 de juliol de 1541, exposen que el convent és «*imperfect e en tal forma que apenes les dites monjes tenen loch per habitar y reparar-se naturalment del sol, vent y fred*». S'ordenà als jurats que sien ells els qui hi possin els remeis.²⁷

El 9 de gener de 1549 es tractà el següent cas en el Gran i General Consell: «*Més notificam com lo monastir de Jesús —de Ciutat— té molta necessitat de adobar la porxada la qual si se arruïnava seria gran dan y aximatex les monges del puig de Incha tenen totes les cases per terra. Vegen vostres savieses que determinen de ajudar-les y de hont se trauran diners*». Cal deduir que les monges de Sant Bartomeu eren conegudes com a monges del Puig d'Inca, perquè per aquestes dates no existia, segons sembla cap comunitat religiosa femenina al dit Puig.²⁸

A la sol·licitud de 14 d'octubre de 1550 les monges exposen que tenen les cases descobertes i que pateixen grans necessitats.²⁹ I a la súplica del 9 de gener de 1555 diuen que «*són moltes en nombre y pochass rendas y censals com sia monestir nou y la maior substància de aquelles forsadament se sien consumides en fabricació de dit monestir sols que puguen star cubertes*».³⁰

Al consell de 9 de gener de 1558 es tractà «com les reverents mares del monestir de Nosotra Senyora del Olivar y del puig d'Incha stan en grandíssima necessitat, com tenim per cert i ningú de vostres magnificienciess ignora, que viuen ab tanta pobresa y misèria que és cosa de la major compassió del món». S'estudià la urgència d'ajudar-les, car si no poden acabar les cases «*per la defensió de les pluges y tempestats almenys que no patissen fam*».³¹

Es determinà entregar cent lliures, el 9 de gener de 1574, a les monges de Sant Bartomeu perquè «*tenen per necessitat de edificar certa istància en dit monestir molt conferent y necessari al culto divino*».³²

La petició adreçada el 9 de gener de 1596, i per la qual reberen cinquanta lliures, no podria ser més dramàtica: «*En lo monestir de les reverendes monges de Sant Bartomeu de Incha tres anys fa que un llamp derrocà part del dormidor y algunes sel·les y après fa circa un any que altre llamp los*

²⁵ ARM AGGC 28 f. 46v

²⁶ ARM AGGC 29 f. 10

²⁷ ARM AGGC 29 f. 48v

²⁸ ARM AGGC 32 f. 3v; Colí o.c.

²⁹ ARM AGGC 32 f. 40

³⁰ ARM AGGC 33 f. 13

³¹ ARM AGGC 34 f. 5

³² ARM AGGC 39 f. 39

derrocà una cantonada de dit monestir y matà un home qui hi feya feyna y molts altres que maltractà y més lo gran vent que féu y temporal lo dia de sanct Francesc proppassat los arruynà gran part de dit monestir en què los derrocà moltes sel·les y rompé molts cayrats y casi totes les teulades per los quals infortunis està dit monestir casi del tot arruynat y ab grandissim perill de assolar-se si promptament no és remediât».³³

Segons Coli la primera pedra de l'església actual es posà l'any 1667.

EL CULTE DIVÍ

Segons Barberí els jurats de la vila d'Inca tenien al seu càrrec les despeses cïris de l'ofici de tenebres del Divendres Sant, el cïri pasqual, la festa i el sermó del dia de sant Bartomeu.

Les obligacions de la parròquia vers el monestir eren les de cantar-hi la missa major o conventual de la segona festa de Pasqua, tocant el Sanctus amb la campana del monestir, presidir la processó del diumenge infraoctava del Corpus, i la d'enviar-hi cada dia un prevere per a celebrar-hi la missa cedint-li les monges la col·lecta de la bacina de les Ànimes del Purgatori.

Sembla que el primitiu altar major fou construït a càrrec dels jurats, segons es pot desprendre de l'escut de la vila que figura sota la imatge de sant Bartomeu.³⁵

El bisbe don Joan Vich i Manrique de Lara —íntimament lligat a l'Orde de Sant Jeroni per vincles familiars amb el monestir de la Murta de València— féu coincidir la seva visita pastoral amb la festivitat de sant Jeroni celebrant-hi la missa conventual. «*Anà a la Iglesia y monestir de St. Barthomeu y dita la missa maior de Sta. Hieronym, la festa del qual se celebra, patró de dites monjes, visità lo Santissim Sacrament y sacrari de aquell y trobà star bé y visitant tota la iglesia y monestir trobà no haver necessitat per ara haver de ordenar cosa alguna*».³⁶

Cal recordar aquí breument les disposicions del concili de Trento que d'alguna manera degueren incidir en la vida religiosa del monestir. Segons el concili la clausura devia ser perfecta per a les monges amb vots solemnes amb una ordenació estricta sobre panys i claus, porteres i torneres, etc.; l'edat de les monges per a ser prioros i per a professar devia ser competent; el nombre de monges devia ser limitat a les rendes del monestir; la prohibició d'admetre nines menors de dotza anys al monestir, etc.³⁷

³³ ARM AGGC 46 f. 198

³⁴ Juan Coli. *El Monasterio de San Bartolomé de las monjas jerónimas de Inca*. «Cort» 397-398 (1961) s.p.

³⁵ Barberí o.c. p.

³⁶ Guillermo Pons. *La reforma eclesiástica en Mallorca durante el pontificado de D. Juan Vich y Manrique de Lara (1573-1604)*. Roma, 1968, p. 319, n. 118.

³⁷ Vg. Pons o.c., Id. *La cura de almas y la vida cristiana del pueblo en Mallorca bajo el pontificado de don Juan Vich y Manrique de Lara (1573-1604)*. Roma, 1971.

I molt especialment Lorenzo Pérez Martínez. *Las visitas pastorales de don Diego de Arnedo a la diócesis de Mallorca (1562-1572)*. Palma de Mallorca, 1963-1969.

BENEFACTORS DEL MONESTIR

L'origen noble i de l'alta burgesia d'algunes monges —amb l'aportació del corresponent dot— i les relacions de famílies afavoridores del monestir que ens donen Barberí i Coli contrasta amb la pobresa, àdhuc misèria, en què el convent va viure, com vivien els altres monestirs de l'illa en general.

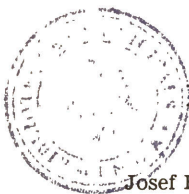
Segons dits autors les famílies benefactores foren les Catllar, Pacs, Torrella, Sunyer, Cotoner, Dureta de la Font Santa, comtes d'Aiamans, Rossinyol i Bennàssar.

Sobre el portal major de l'església hi figuren les armes dels Bennassar clar indicatiu de la seva ajuda en el bastiment de l'edifici.

Altres benefactors foren Bartomeu Mas, canonge i confessor del monestir i germà de Vicenç Mas, cartoixa de Valldemossa; i Bartomeu Llull, fundador del col·legi de La Sapiència de Ciutat i oncle de dues monges del monestir.³⁸

To sor Clara enbaena claustra
Del monestir de st Bart^a del vil·la
de zucha Lima rebute tre quartons
forment del seu lloc aldy de Confidey
da Cruz. O abon Contra per ~~lloc~~^{per} no
fa totz anys anostre Conuent ala
festa de st pava y st felix y per
sa veritat fas lo present any a 3
agozt 1623

Autògraf de sor Clara Andreu (Biblioteca B. March, Ciutat)

BIBLIOGRAFIA ELEMENTAL SOBRE L'ORDE DE SANT JERONI A MALLORCA

- Josef Barberi. *Vida de la Venerable Sor Clara Andreu natural de Palma capital del Reyno de Mallorca, religiosa gerónima en el monasterio de San Bartolomé de la villa de Inca, con un Apéndice Histórico de dicha Villa*. Mallorca, Melchor Guasp, 1807.
- Id. *Apéndice Histórico de la villa de Inca*. Edición sacada de la obra del mismo autor *Vida de la V.M. Sor Clara*. [Felanitx], s.d. [197?]. Facsimil, edició furtiva.
- Juan Coli. *El Monasterio de San Bartolomé de las monjas jerónimas de Inca*. «Cort» 397-398 (1961) s.p.
- Id. *El Puig de Santa Magdalena de Inca, lugar de oración y recogimiento*. «Cort» 397-398 (1961) s.p.
- Id. *Historia del Puig de Santa Magdalena de Inca*. Inca, 1970.
- Un ermitaño. *Mallorca eremitica*. Palma de Mallorca, 1965.
- Nadal Garau. *Recordatorio biográfico de la Venerable Sor Clara Andreu, religiosa gerónima en el Tercer Centenario de su muerte. 24 junio 1628 - 1928*. Palma, 1928.
- Goigs a la Venerable Sor Clara Andreu, Monja Jerónima del Monestir de Sant Bartomeu d'Inca (Mallorca). Lletra: Miquel Bonnín i Forteza; Música: Antoni Matheu i Mulet. Nota històrica: Joan Rotger i Mir i Xavier Sánchez i Martínez. Palma de Mallorca, Impremta Pizà, 1978. (Col. «La Sibil·la», 15). Edició commemorativa del 350 aniversari de la mort de Sor Clara Andreu (1628-1978).
- Goigs a llaor de Santa Paula que es venera al Monestir de Sant Bartomeu d'Inca (Mallorca). Lletra: Llorenç Moyà i Gelabert de la Portella. Música: Nativitat Torre i Santamaria. Dibuix: M.^a del Carme Salleras i Juan. Nota històrica: Gabriel Pieras i Salom. Palma de Mallorca, Impremta Pizà, 1980. (Col. «La Sibil·la», 33). Edició commemorativa del 450 aniversari de l'arribada de les monges jerònimes a Inca (1530-1980).
- Goigs a Sant Jeroni, patró dels llibreters que es venera a la venera a la seva església de Ciutat de Mallorca. Lletra: Llorenç Moyà i Gelabert de la Portella. Música: Mn. Antoni Matheu i Mulet. Nota històrica: Francesc Salleras i Juan. Palma de Mallorca, Impremta Pizà, 1979. (Col. «La Sibil·la», 20).
- Bartolomé Guasp Gelabert. *De cuando frailes jerónimos poseyeron Miramar (1401-1442)*. BSAL. 1976, p. 190-208.
- Id. *Hubo jerónimos y trapenses en Mallorca. Siglos XV y XIX*. Ascetismo eremítico. Palma de Mallorca, 1967.
- Id. *Jerónimos en Miramar de Mallorca. Ermitaños del Sacro Yermo Insular*. Palma de Mallorca, 1961.
- [Fray Ignacio de Madrid]. *Síntesis histórica de la Orden Jerónima* «Studia Hieronymiana» I (1973) 25-33.
- Fray Ignacio de San Vicente de Llanereras. *Sermón del Máximo Doctor de la Iglesia San Jerónimo que predicó el R.P. Fray Ignacio de San Vicentet de Llanereras, predicador capuchino de la Provincia de Cataluña, en la iglesia de las Religioosas Gerónimas, el día 30 de septiembre de 1813*. Palma, Brusi, 1813.
- Fray José de Sigüenza. *Historia de la Orden de San Jerónimo*. Madrid, 1907, 2.ª ed.
- Jerónimo Juan Tous. *Breve historia del convento de San Jerónimo de Palma de Mallorca*, 1973.
- Novena Sagrada que consagra una hija humilde y reconocida a su Santísimo Padre y Patriarca el Dr. Máximo San Jerónimo*. Mallorca, Guillermo Bauçà, 1774.
- E. Pascual. *Para una crónica de Randa*. BSAL 1896, p. 242.
- Lorenzo Pérez Martínez. *Las visitas pastorales de don Diego de Arnedo a la diócesis de Mallorca. 1562-1572*. Palma de Mallorca, 1963-1969.
- Guillermo Pons. *La reforma eclesiástica en Mallorca durante el pontificado de D. Juan Vich y Manrique de Lara (1573-1604)*. Roma, 1968.
- Ramon Rosselló Vaquer. *Notes per a la història de Deià*. (IV) Segles XIII-XVI. Mallorca, 1980.
- José Rullán. *Noticias para servir a la Historia Eclesiástica de Mallorca*. BSAL 1927, p. 303.

Els autors ofereixen les presents notes històriques com una humil aportació als actes d'homenatge a les Monges Jerònimes del monestir de Sant Bartomeu d'Inca en motiu del 450 aniversari de la seva fundació a aqueixa ciutat.

CONSELL DE MALLORCA

1200607778

